

הצבי ודדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת פנחס תשפ"ב

גליון מס' 69 • שנה ב'

דברי תורה

מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

שבבורא יתברך שמו, ועתה עושה בזה רעה ומוריד את האהבה כביכול במקום מטונף עכ"ד.

ביאור הדברים כי אהבה רעה שורשה מבחינת החסד דקדושה שירד למטה, לכן באה השפעה גדולה של בחינת אהבה אסורה וכו'. והנה לעומת מדת החסד ניצבת כנגדה מדת הגבורה כדי להגביל את החסד לבל יתפשט יותר מודאי למקומות המטונפים, אבל כל אותן הימים אמרו בגמ' [סנהדרין קה] אמר להן הקב"ה לישראל דעו נא כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי כל אותן הימים בימי בלעם הרשע שאילמלא כעסתי כל אותן הימים לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט היינו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה' מלמד מדת הגבורה, אז זמם בלעם הרשע עצה רעה דמאחר

שאין מעצור למדת החסד, בנקל יוכל להכשילם, והנה בא פנחס בן אלעזר ובמעשה קנאותו השיב את מדת הדין למקומה וממילא בטלה התפשטות הרעה שבחסד, וז"ש פנחס בן אלעזר השיב את חמתי, פירוש השיב והחזיר מדת חמה וחרון אף למקומו ובטלה התפשטות החסד ואהבה האסורה ותעצר המגפה.

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. וי"ו קטיעא. י"ל עפ"י מה שכתבתי לעיל פ' בלק עה"פ והמה בכים פתח אהל מועד, שהבכייה היתה על פגם מדת היסוד ונעשה פירוד יסוד עם מלכות, וי"ו הוא היסוד ונעשה קטיעא, ופנחס תיקן זאת וחבר שני חלקי הוי"ו ונעשה שלום והבן.

ושם איש ישראל המוכה אשר הוכה וגו'. צ"ב למה קראו מוכה הרי היתה שם הריגה והוה ליה למימר ההרוג אשר נהרג וכיו"ב, וכן הוא בתרגום קטילא

גירסא פט באפריקי. לפי"ז י"ל מאחר שנתעברו בו בפנחס בכל פעם שתי נפשות קראו אותו בן פוטי" אותיות ט"ט ופ"ט, כלומר שהוא בן לשתי נשמות.

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. רש"י לא פירש מהו השיב את חמתי, מהיכן השיב ולאן השיב. וי"ל הנה להבין מה שעלה בידו של בלעם הרשע להכשיל את ישראל דוקא עתה בחטא בנות מואב, יובן עפ"י דברי הבעש"ט זיע"א הובא בספר מאור עינים פרשת מקץ דרוש לחנוכה, אמר הבעש"ט, ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא [ויקרא כז], הנה מי שהולך אל ערוה רחמנא ליצלן הלא הוא מחמת אהבה שבו, הלא האהבה היא חסד הוא המדה

פינחס בן אלעזר וגו'. פירש"י לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה וכו'. תמוה, פנחס הצדיק חירף את נפשו לכבוד הו"ת בקדושה עליונה והציל את כל ישראל מחרון אף, וכי בשביל שאבי אמו פיטם וכו' יש לכנותו בשם גנאי בן פוטי, מה ענין זה אצל זה.

וי"ל עפ"י מה שמבואר בשער הגלגולים [הקדמה לב] כי פינחס בלידתו נתגלגלו בו שתי נשמות, א' משורש נשמת יוסף הצדיק, ב' משורש נשמת יתרו, ושתייהן נעשו נשמה אחת בפנחס, אח"כ כשהרג את זמרי נתעברו בו הנפשות של נדב ואביהו אשר לשניהם היתה נפש אחת כי היו תרי פלגי גופא, וכדי לקשר את נפשו עם נפשות התעברה בו נפש חדשה דאליהו התשבי, וכדי לקשר את אליהו עם שאר הנפשות הוצרך להתעבר בו עוד נפש אחת הנקראת

ג"כ אליהו והוא מבנימין וכו' עיי"ש. נמצא שנכנסו בו בפנחס בכמה זמנים ב' נפשות יחדיו, יוסף ויתרו, נדב ואביהו, אליהו התשבי ואליהו מבנימין, והנה אמרו בגמ' [מנחות לד:] לטטפת לטטפת לטוטפת הרי כאן ד' דברי רבי ישמעאל, ר' עקיבא אומר אינו צריך, טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים. וראה בתו"ש שמות פ' בא [פ"ג: אות ר"ב] דרשת ר"ע טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים, ובתוספות [מנחות לד:] יש גירסא טוט ויש אומרים שצ"ל פט ע"כ, וכ"כ הרחיד"א בספרו **כסא רחמים** עמ"ס סופרים [פ"א] וז"ל דרש בפיוט אהבה לשבת נחמו, דין נשמע תורת שמע בכל לשון להתמלל הלא נודע בארבעה אשר פירשו זקנינו עכ"ל, ואינו מובן, ואמר הגאון מהר"ר ליווא מפראג ז"ל שבחלום הגידו לו פירוש דברי הפיוט הנזכר שממ"ש רז"ל טט בכתפי שתיים פט באפריקי שתיים ומזה למדנו שהן ארבע, מזה ידענו כי שמע יכול לומר בכל לשון ע"כ. הרי שהיתה לו

דברי תורה שהשמיע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בסעודת הברית לנינו בשבת קודש פר' בלק

הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא יושב ממלי. ממלי כתיב חסר וא"ו במדרש [במ"ו פ"כ ד'] והוא יושב ממלי ממלי כתיב כד"א אמר [תהלים קיח ז] בשם ה' כי אמילם. פירש"י אמילם אכריתם לשון ימולל ויבש. וכתב בספר **היכל הברכה** והוא יושב רומז על הסנדק עתיק יומין יתיב על כורסיי שביבין דנור ק"כ צירופי אלקים מנין ממלי להכרית משם אלהים אחרים ע"כ, פירוש הדברים כתיב [דניאל ז ט] חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב לבושה כתלג חור ושער ראשה כעמר נקא כרסיה שביבין די נור גלגוליה נור דלק. ומבואר בזה"ק אד"ר [נשא ק"ל ע"א] פירושו עתיק יושב על כסא דין שיוצאין ממנו ניצוצי אש כדי לכפות את הדינים ושולט עליהם, ואז קם עתיק יומין מעליו ויושב על כסא רחמים ואז כסא הדין הראשון מושלך ובטל משלטנותו ומתבטלן שביבין די נור, והנה מוצא הדינים מק"כ צירופי שם אלקים, וז"ש הכתוב כאן והוא יושב ממלי גימ' ק"כ, דהיינו ע"י ישיבת הסנדק על הכסא מתבטלן ונכרתין הדינים והקלי', ויש להוסיף עוד, הנה כתיב שם ג"פ אמילם, כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם. סבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם. סבוני כדבורים דעכו כאש קוצים בשם ה' כי אמילם. ואיתא בתיקו"ז [ע"ה ע"א] תלת קליפין אינון בערלה לקבל תלת קליפין דאגוזא, ועלייהו אתמר והארץ היתה תהו ובהו וחשך, תהו קו ירוק קליפה קדמאה, בהו קליפה תניינא, חשך קליפה תליתאה וכו' ועלייהו אתמר תלת זמנים כל גוים וכו' כי אמילם ע"כ, וכתב בספר שערי אורה השער החמישי הספירה השישית וז"ל, והזכיר ג' פעמים לשון אמילם כמו שאמר תהלים וכו' ומה שאמר ג' פעמים לשון אמילם לפי שברית מילה כשאדם כורת הערלה שהיא סוד אלו הקליפות רוח סערה ענין גדול ואש מתלקחת שנעשית המילה בשלושה דרכים כריתת הערלה והיא מילה, השנית פריעה, והשלישית מציצה, ולפיכך אמר שלוש ע"כ, וכל זה נעשה כשיושב הסנדק על הכסא וז"ש והוא יושב ממלי, הסנדק בשעת המילה כאילו מקטיר קטורות ומכרית את הקלי' ובוה כורת ג' קלי' הסובבים כמו"ש ג' פעמים סבבוני, מזה היה ירא מלך קלי' מואב.

די אקטקטל, וי"ל אמנם פנטס דקר אותם בחרב במכה שיש בה מיתה אבל לא מתו מיד כמבואר בתרגום יו"ב לעיל פ' בלק עה"פ ויבא אחר איש ישראל וכו' שנעשו לו פנחס י"ב ניסים והנס הי"א דאנתטורו כד חייך עד זמן דהליך יתהון בכל משרייתא מן גלגל דלא יסתאב כהנא באהלי דמיתא ע"כ. לפיכך כתיב המוכה אשר הוכה פי' שלא מיד מתו אלא אח"כ מכה ההכאה מתו.

ועי' בתשובות הגאונים [מוסאפיה סי' ק"ג] וז"ל, מפני מה לא נצטוו הלכות טומאה של מת במלחמות אחרות עד מדין, תשובה, מפני שלא נטמאו ישראל עד מדין שבכלם תמצא ויחרם ויכו ונך, והכאה אינה הריגה ממש שגוססין היו מניחין אותם, כמו שמצינו במסכת נזיר (ד' ע"ה) ויך מהם שלשים איש) דלשון ויך אינו אלא הכאה שאין בה מיתה (וממה דכתיב שמוט ב' ויך את המצרי לק"מ דשם אין הכאה כפשוטה דע"י שם הרגו בפ"ו), אבל במלחמת מדין עשו הריגה ממש כדכתיב ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם, ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב, וכתיב כל אשה יודעת איש למשכב זכר הרגו, הלכך ממלחמת מדין ואילך נצטרכו להלכות טמאי מת ע"כ. וכן הכא נמי המוכה אשר הוכה פי' שלא המיתו מיד אלא הניחם גוססין ולא נטמא פנחס ואח"כ מתו מחמת המכה.

כובי בת צור ראש אומות בית אב במדין
הוא. פירש"י ראש אומות אחד מחמשת מלכי מדין את או ואת רקם ואת צור וגו' [הלן לח] והוא היה חשוב מכולם כשנאמר ראש אומות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר בתו מנאו שלישי. תמוה מה טיבו של עונש זה שנמנה שלישי בתורה הק' ומה איכפת ליה לאותו רשע, ועוד הניחא אם מדבר בחשיבותו היו לו פגם שלא נמנה ראשון אבל הרי בהריגן מדבר ומה ניוזק מכן ומאי נפקא מינה.

וי"ל הנה אמרו בגמ' [סנהדרין קז.] א"ר חייא בר אבא א"ר סימאי שלשה היו באותה עצה בלעם ואיוב ויתרו, בלעם שיעץ נהרג איוב ששתק נידון ביסורין יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית. ופירש"י [סוטה יא.] באותה עצה דהבה נתחכמה לו, ובדעת זקנים לבעה"ת פ' שמוות כתבו קשה מהא דאמרין בפ' חלק [סנהדרין שם] בר תלתין ותלת שנין הוה בלעם חגירא כד קטל יתיה פנחס ליסטאא משום דכתיב אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואם היה בעצה זו נמצא היה בן מאה וארבעים כשנפל במלחמת מדין שהרי לכל הפחות היה בן עשרים כשיעץ, ותחשוב שמנים של משה ולסוף ארבעים שהלכו במדבר היתה מלחמת מדין כדכתיב אחר תאסף הרק שיהיה בן ק"מ שנה, לכך פי' ר' מנחם מדאנ"י שלשה היו באותה עצה דלכה איצטק, כדאמרין אמר ליה לבלק אלהיהם של אלו שונא זמה הוא כדא"י בחלק ע"כ, והובא גם בפ"י חזקוני.

והנה לפי"ז יקשה היאך קחשיב יתרו באותה עצה, וחלילה לומר שהיה יתרו נכנס כלל לישב באותה עצה לזנות בנות מואב שהרי כבר נתגיייר וקיים כל המצוות. ונ"ל לומר באימה דניפוק יתרו ולעיל בלק הרשע, והשלשה הם בלעם בלק ואיוב, ובפירוש כתיב [מכילת ו] עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים וכו', ולפיכך מנה אותו הכתוב שלישי לרמז כי הוא זה שהיה בעת מושב השלשה.

כי צריים הם לכם בנבליהם וכו' על דבר פנח ועל דבר כובי וכו' על דבר פנח. ג' פעמים הזכיר הכתוב 'על דבר' וצ"ב. וי"ל כל ענין הזימה היה ע"י דיבור בנות מדין ומואב לשם ע"ז כמו שפירש"י לעיל פ' בלק עה"פ וישתחוו לאלהיהן כדשתקק עליו יצרו ואומר לה שמעתי לי והיא מוצאה לו דמות פנח מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה, וכן כזבי הרשעה דברה לזמרי כדאיתא במדרש [בבלי פ"כ כ"ד] אמרה לו איני נשמעת אלא למשה שכן צוה אותי בלק אבא שלא לשמוע אלא למשה רבכם וכו', הרי שהדיבור הוא שגרם, וזהו על 'דבר' פנח על 'דבר' כזבי, וכל זה היה עצת מדין כמו"ש רמב"ן, לכן צורו את המדינים.

חנן משפחת החנני. ברוב המשפחות נתוסף אות לי' כמו לחצרון לחרמי וכו"ב, אך בחנן לא כתיב לחנן, וי"ל בצחות שהוא לשון ציווי, חנן כלומר תשקיע כחך בחינוך, ואזי יהיו כל משפחתך מוחזקים בדבעי.

ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר. וברש"י יוסף חייב את הארץ ובנותיו חבבו את הארץ. צ"ב למה הוצרך למנות את יחוסם עד למעלה למכיר, וכן הקשה באוה"ח. וי"ל דחוסם זה הוא הטעם שחבבו את הארץ ביותר משום שגילו בנות חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה, ולגלעד נולד על ברכי יוסף כמו"ש גם בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף [בראשית נ כג], ובפרט שזקנים מכיר בן מנשה היה עדיין בחיים כמו"ש בגמ' [ב"ב קכא:] ע"כ היתה בלבן חיבת ארץ ישראל מירושת אבותיהם עד יוסף.

ותעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה פתח אהל מועד לאמר. צ"ב מה ענין זה אצל פתח אהל מועד וכי שם ישבו משה ואלעזר וכל העדה, גם כל העדה צ"ב אם הכונה על כל ישראל הרי שהיה זה בדרך נס, מקום מועט המחזיק את המרובה כדפירש"י. בכמה מקומות ולא מצינו שמנו חז"ל נס מקום זה. וי"ל עפ"י שבת"ל (שיר מעין) לפי מה דאיתא במדרש [שמו"ר פנ"א ב'] ופי' מהרז"ו שם שמאותו כסף וזהב שנשאר ממה שהביאו בני ישראל לבנין המשכן בנה משה בית המדרש ונקרא אוהל מועד, ואולי פתח אוהל מועד שכתוב כאן מיירי מאוהל מועד זה שהיה בית מדרשו של משה שהיה מלמד שם תורה לבני"י כדאיתא במדרש שם בבביתמ"ד זה היה דורש ומלמד תורה לישראל ע"כ. ולפי"ז כל העדה אין הכונה על כל עדת ישראל אלא על יושבי ביהמ"ד שם, גם י"ל כמו"ש בגמ' [זימא עג:] והובא בפירש"י להלן עה"פ [כז כא] ולפני אלעזר הכהן יעמוד וכו' הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה, וכל העדה זו סנהדרין. ויש להעיר דבסוף יהושע [ד טז] כתיב כן ענין בנות צלפחד ותקרבנה לפני אלעזר הכהן ולפני יהושע בן נון ולפני הנשיאים לאמר וגו', ושם לא כתיב וכל העדה.

ותעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים. הנשיאים חסר יו"ד כתיב. י"ל עפ"י מה דאיתא במדרש הגדול ובספרי זוטא וז"ל, אמר ר' אלעזר ב"ר שמעון וכי רבי בנימין משהלכו אצל משה הלכו אצל אלעזר והלכו אצל הנשיאים וכל העדה, אלא בתחלה הלכו אצל שרי עשרות אמרו להן אין אנו יודעין, הלכו אצל שרי חמשים אמרו אין אנו יודעין, הלכו אצל שרי מאות אמרו אין אנו יודעין, הלכו אצל שרי אלפים אמרו אין אנו יודעין וכו' ע"כ. וא"כ יש לומר לפי שנחשבה ידיעתם, נחסר אות יו"ד המורה על חלומה משמם. אבל בספר יהושע [ד טז] כתיב הנשיאים מלא, ולשיטה אחרת חסר יו"ד קדמאה, ע"י מנחת שי שם.

ותעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן וגו'. פירש"י לפני משה ואח"כ לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע, אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה, אבא חנן משום רבי אלעזר אומר בבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם. והנה בפ' בהעלותך פירש"י על האי פסוקא ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא וגו' [במדבר טו] כששניהן יושבים בבית המדרש באו ושללו, למה לא פירש"י גם שם סרס המקרא ודרשהו דמתחלה באו לפני אהרן ואח"כ לפני משה.

וי"ל דלכאורה קשה היאך שבחו חז"ל [ב"ב קט:] את בנות צלפחד חכמניות הן דרשניות הן הלא שנינו [סוטה כ.] כל המלמד את בתו תורה כאילו לומדה תפלות, ובהכרח לומר ע"פ מש"כ הרמב"ם [פ"א מהל' תלמוד תורה ה"א] אמרו כל המלמד את בתו תורה כאילו לומדה תפלות במה דברים אמורים בתורה שבעל פה וכו'. והנה לעיל בפ' בהעלותך היו השואלים אנשים וע"כ אין צריך לדחוק ולסרס את המקרא וניחא לומר כפשוטו שבאו כששניהם יושבין בבית המדרש, אבל הכא לכאורה זה דוחק שבאו בנות צלפחד לבית המדרש אשה בעזר מאי בעי, וללמוד תורה הרי אסורה, ע"כ ס"ל לרבי יאשיה שבאו אל משה ואהרן בפרטות ועל כרחך סרס המקרא ודרשהו שבאו קודם לאהרן ואחריו אל משה, אבל אבא חנן ס"ל דאין צורך בכך דהא תורה שכתב מותר להם ללמוד, ובאו לביהמ"ד לשמוע תורה שבכתב מפי משה כדאמרין [הגיגה ג.] אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע וכו', ונשמעו עין יבמין המפורש בתורה כדאמרו בגמ' [ב"ב שם] משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין שנאמר כי ישבו אחים יחדו, אמרו לו אם כן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן אם לאו תתיבם אמנו, מיד ויקרב משה את משפטן לפני ה', הרי שהיו חכמניות ודרשניות, והראיה דהקב"ה הסכים עמהן כמו"ש בן בנות צלפחד דוברות.

אבינו מת במדבר וכו' ובנים לא היו לו. תמוה הלא זה ידוע שלא היו לו בנים שאל"כ לא היו בנותיו באים לדרוש את ירושתו ולמה הוצרך לספר שלא היו לו בנים. וי"ל צלפחד הוא המקושש וכתבו התוס' [ב"ב קט:] דהא אפילו] בשם המדרש דלשם שמאים נתכוין, כיון שראה ישראל מתיאשיין מן המצות על שנתעקבו מ' שנה במדבר על כן השליך נפשו מנגד להורות לכל שהתורה קיימת נצחית עיי"ש. והנה אלמלי היו לו בנים מן הסתם לא היה מוסר את נפשו כי חיובא רמיא עליו להשאר בחיים עם בניו ללמדם תורה ולחנכם למצות, אך מאחר שלא היו לו בנים השליך נפשו מנגד על קדושת ד'.
וכיצעא בזה נתבאר אצלינו בענין נדב ואביהו לעיל פרשת במדבר עה"פ וימת נדב ואביהו לפני ה' בהקרבת אג זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם [במדבר ג ד], גם כן על דרך הכונה הזו, שאלמלי היו להם בנים לא היו מסתכנים בעצמם להדבק בשכינה ולהסתלק מן העולם. וזהו שאמרו אבינו מת במדבר כלומר מסר את נפשו לכבוד ה"ת, ואעפ"י שלא חיובא הוא, עכ"ל לא נמנע מכך, והטעם כי ובנים לא היו לו.

תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו. בגמ' [ב"ב קט:] תנא בנות צלפחד חכמניות הן דרשניות הן, הנה לעיל בפ' בהעלותך ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא וגו' פירש"י כששניהן יושבים בבית המדרש באו ושללו, למה לא שבחו אותם חכמים הן דרשנים היו, י"ל התם פירש"י באו ושללו, היינו שבאו בשאלה למה נגרע אצל לא היתה בפניהם דרישה ותביעה בהחלט, משנא"כ בננות צלפחד תבעו ודרשו את שלהן בפה תנה לנו אחוזה וכו', והקב"ה הסכים עמהן כפירש"י יפה תבעו, לפיכך נקרא 'דרשניות'.

ויקרב משה את משפטן לפני ה'. נון"י דמשפטן רבתי, י"ל דסענת בנות צלפחד היתה שיש להן דין בנים לענין הירושה ולא בנות ולפיכך צ"ל משפטם במ"ס, וזו היתה שאלת משה ויקרב את משפטן, כלומר האם דינם כמשפטם או משפטן, ותשובת הקב"ה היתה כן בנות צלפחד דוברות נתן תתן 'להם' אחוזת נחלה הרי שקראן הכתוב להם ולא להן, וכמו"ש בכלי יקר עפ"י דברי התוס' [ב"ב קטו. ד"ה] שבמקום שהאשה יורשת כזכר מזכיר אותה בלשון זכר. וז"ש בפירש"י מגיד שראתה עיני משה שלא ראה משה, ותמוה מה שייך כאן דאית עינים, מה ראו שלא ראה משה, ולהנ"ל פירושו שראו את הכתוב נתון תתן 'להם' מה שלא ראה משה כשהקריב את משפטן, וז"ש בספרי כך כתובה פרשה זו לפני במרום, פי' כתובה בתיבת להם ולא להן. ומה שזכר עיניהם לגילוי זה י"ל משום שהיו מתייחסות על זקנים יוסף הצדיק כמו"ש למשפחת מנשה בן יוסף, וביוסף כתיב בפ' ויחי [בראשית מט כב] בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, לפיכך זכו הן לראות בעין מה שלא ראה משה, וגם כתיב ביוסף [שם מא מה] ויקרא וכו' שם יוסף צפנת פענח, ותרגם אונקלוס גברא דמטמון גליו ליה.

ולא תהיה עדת ישראל כצאן אשר אין להם רעה. פי' רועה צאן יוכל להיות גם איש ריק בחינת 'אין' גם הוא יכול לרעות צאן, וז"ש ולא תהיה עדת ישראל כצאן אשר 'אין' להם רועה.

והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וגו'. אונקלוס בתרגום המדויק תרגם לפני 'לקדם' וכו', ולא תרגם קדם כמו בהרבה מקומות, יגעתי ומצאתי שבמקום שכונת הפסוק לפני כלומר ממולו ולפניו מתרגם קדם, וכשהכונה כענין הכנעה כגון לפני ה' לפני המזבח וכו"ב תרגם לקדם, והכא נמי הכונה לקבל עליו עול משה תרגם בהכנעה, כמו שאמרו בגמ' [הריות י.] כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם עבדות אני נותן לכם, דוק ותשכח. אבל בסוף הענין בכתוב ויעש משה כאשר צוה וכו' ויעמידהו לפני אלעזר הכהן וגו', שם תרגם אונקלוס ואקימיה קדם אלעזר כהנא וקדם כן כנישתא, והטעם משום דכאן מינה את יהושע למלך בנשיאותו ראש, טול מקל והך על קדקדם כפירש"י [דברים זא].

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

לקאסאן אל רבינו מרן האור מלא על ימי הושענא רבה שמי"ע ושמי"ח תורה, דרכם היתה להתאסף בחבורה אצל חברים ר' יעקב קליין בעיר נאמעני בהונגריה, ומשם היו נוסעים השכם בבוקר לקאסאן ונכנסים דרך כפר בורובאש השוכן על גבול טשעכיא-הונגריא בצד ההונגרי סמוך לקאסאן, שם היו חוצים את הגבול באמצעות אשרת מעבר שהשיג עבורם ר' יעקב בתחנת המשטרה בכפר ע"י מתן שלמונים (כי עפי' החוק לא ניתנה אשרת חד פעמית אלא לדרי ישובי הספר באזור הגבול). בדרך כלל היו מגיעים לקאסאן סמוך לתפילת שחרית של ה"ר שזמנה היה בשעה תשע. בשנת תרצ"ה חל ה"ר ביום א', ולכן התאספו בני החבורה במוצש"ק בביתו של ר' יעקב בנאמעני ובבוקר יום א' יצאו לדרכם, ואולם בהגיעם לכפר בורובאש מצאו את תחנת המשטרה נעדר נעולה כי היה יום אידם, גם קצין המשטרה נעדר ממשרדו כי הלך לבית תפילתם, ובידם אין אשרת מעבר, ר' יעקב הלך לבית התפילה להזעיק את הקצין והלה בא עמו למשרדו ושם סידר לו את האשרה הדרושה, ואולם בינתיים עברה השעה וכל החבורה התמאמה בכפר, משסידר ר' יעקב את האשרה, נחפזו להמשיך בדרכם, ובדעתם הרהרו כי לבטח יאחרו את התפילה בשל העכוב, ואולם כאשר הגיעו לביהמ"ד ראו לתמהונה כי רבינו עדיין לא התחיל לומר תפילת הלל, ואח"כ נודע להם כי מאז הבוקר שאל רבינו כמה וכמה פעמים האם כבר באו האנשים מהונגריא, ונכנס לביהמ"ד באיחור, גם לפני הודו בקש לדעת אם כבר הגיעו, ומשלא באו עוד התפלל במתינות והאריך שלא כרגיל, ועי"כ הצליחו להגיע לפני הלל.

לו כעבור שבועיים, שאלו רבינו מאין לך שיקראו אותך שוב, השיב ר"י הרי בפירוש אמרו לי, נענה רבינו בבירור, אני אומר לך ששוב לא יזמינו אותך. אולם ר"י שהיה אחוז פחד ודאגה עדיין לא נרגע ופלט מפיו מאין יודע זאת הרבי, ואז עמד רבינו דקות אחדות שקוע ברהיטות ואח"כ השיב בזה"ל ויילי אזויא ויילי אין אזויא האף אין אין אזוי וועט זיין, משום שכך אני רוצה וכן אני מקוה, וכה י"ה (רבינו הבין ללבבו השבור והסכין להשיב לו אף על שאלתו שלא כהוגן), ובאמת כן היה שכתבור זמן נשלחו הזמנות מהצבא לכל אותם ששוחררו ואפילו חולים ממש ובעלי מומים, ואילו הוא לא נקרא יותר.

סיפר מו"ה יהושע ווינקלער ז"ל: פ"א שמע מרבינו שסיפר אודות הרה"ק החוזה מלובלין (זה היה בעת ששבת רבינו בעיר בעסערמין, ובמוצש"ק ישב על הגזוטרט לשאוף אויר צח וסיפר מעשי צדיקים), כי פעם התאונן החוזה בשפלות רוח ואמר, קושיא א' מנקרת במוחי, מדוע זכיתי אני לכך שמביאים לי את פרנסתי אל ביתי, ואיני נמנה על אלה שנאמר עליהם בזיעת אפך תאכל לחם, והלא איני טוב מהם, אלא, ודאי משלמים לי על איזה דבר טוב שעשיתי פעם, והנני מאותם שנאמר עליהם ומשלם לשונאיו על פניו וכו', ובכן אם כבר כך, יעבור עלי מה ואנצל את זכותי, על כן אני מבקש ממך רבש"ע שכל ברכה שאני מברך ליהודי תתקיים (וואס כוועל אנוונטשען פאר א יוד זאל מקיים ווערן).

סיפר ר' משה רויז נ"י מקעמעטשע: מנהגו היה ליסוע בצוותא יחד עם אחוזת מרעיו בכל שנה ושנה

סיפר ר' יחזקאל לעפקאוויטש: הוא שימש שו"ב ביישוב ליסקא, בשנת תש"ב הכריז המשטר ההונגרי על גיוס כללי של כל יהודי הונגריה שהיו בגיל שירות לצבא, כמובן שרבים ניסו להשתחרר ועי" תחבולות שונות הוכיחו כי מצב בריאותם גרוע ושחררו מהשירות, גם ר' יחזקאל התחזה כחולה במחלת עור ולצורך כך השתמש באמצעים ותרופות שגרמו לו גירוי ודלקת בכל עור בשרו, אולם הועדה שלפניה הופיע לא הכירה במחלת עור כסיבה לשחרור מן הצבא והוא נשלח לבדיקה אצל רופא צבאי, הרופא בדק אותו ואישר לו דיחוי למשך שבועיים בו זמן שאחרים שהתחזו שם כחולים שוחררו לגמרי, הוא שב לביתו והחל לסבול צער ויסורים מהמחלה שגרם לעצמו ולא ידע לשית עצות בנפשו, אז נסע לקאסאן אל רבינו האור מלא, הוא הגיע לביהמ"ד בראש חודש אייר בשעת תפילת הלל כשעמד רבינו באמירת אנה ה' הצליחה נא. עם תום התפילה נגש אל רבינו לקבלת שלום, והנה פונה אליו רבינו ואומר שלום עליכם יחזקאל שמעתי שקבלת שחרור מן הצבא (כחאב גהערט אז דו ביזט פריי גיווארן), הוא השיב לתומו לא כי רק דיחוי קבלתי לשבועיים, אמר לו רבינו בתמימה ואם הם אומרים מוכרח להיות כן (אין אז זיי האבן גיזאגט אז שוין אזויא), ומיד פנה ונכנס לחדרו ור' יחזקאל נכנס אחריו אל הקודש פנימה וסיפר לו כל השתלשלות העניין עם המחלה והיסורים שסובל ללא הועיל ואינו יודע לשית עצה בנפשו ובפרט שהוא שו"ב ואינו יכול לעסוק במלאכתו, רבינו יעץ לו להפסיק בגרימת המחלה ושלא יעסוק בעניינים. שאל ר' יחזקאל בפליאה אבל מה אעשה אם יקראו

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבותינו הקדושים מקאסאן וצוק"ל

מנהגי שבת קודש [הפ"ז]

קל. מיד בבואו לחדרו קיפל הטלית והניחו במקומו, והורידו המפה מעל השלחן, והביאו לפני רבינו משקין חמין לשותות, וכן עישן אז סיגריה, ובדרך כלל למד אז פרק יש מעלין שבמשניות לעילוי הנשמות. קלז. בדרך כלל לא רבינו סעודת מלוה מלכה מחמת חולשת בני מעיו. אך משהנהיגו הבחורים לעשות סעודת מלוה מלכה השתתף גם כן עמהם. נטל ידיו ואכל כזית פת, ואחר כך זימר בעצמו אתקינו סעודתא וכו' ושאר הזמירות, אחר כך היה מספרים סיפורי צדיקים, ולפעמים אף סיפר רבינו בעצמו. קלח. ואחר כך היו מזמרים אליהו הנביא ואמר אליהו אליהו הנביא, אליהו אליהו הנביא, אליהו אליהו הגלעדי, אליהו הנביא במהרה יבא אלינו עם משיח בן דוד, כדי שיהיה יחד ק"ל פעמים שאמר תיבת אליהו. ולא אמרו החרוז איש תשבי תצילנו מפי אריות הנדפס בסידורים. אחר כך זמרו הפילה רבונו של עולם וכו' ובימי בין המצרים זימרו ג"כ אדיר איום ונורא.

נר ההבדלה, ואחר שגמר הברכה הסתכל בצפרניו שבהאצבעות הנ"ל, ואחר כך פשט ידיו כשאצבע האגודל נמצאת תחת כפות ידיו ומסתכל שוב בצפרניו, וחוזר חלילה כסדר הנ"ל שלש פעמים (ולא כבו החשמל בשעה שברכו על האש). קלג. אחר כך לקח נר ההבדלה מיד האוחזו ואחזה בשעת אמירת ברכת המבדיל. קלד. שתה רוב כוס והשאר שפך על נר ההבדלה כדי לכבותו ואחר כך הריח נר ההבדלה, וטבל אצבעותיו בהיין שנשפך על השלחן והעבירם על עיניו ולא ראינו שיאמר שום פסוק בשעה שהעבירם על עיניו. קלה. אח"כ כיבד לאחד לזמר המבדיל עד אח התיבות יום יולים יביע אומר ולילה ללילה ואח"כ חזרו על התיבות המבדיל, וסיימו זרענו וכספינו ירבה כחול וכוכבים ברקיע און א גוטע ואך, ובשעה שהקהל זמרו המבדיל אמר רבינו לעצמו ויתן לך וכו' וכשסיים בירך לכל אחד א גוטע וואך ונכנס לחדרו, והוליתו עמו לחדרו שני הנרות שהדליקו בבית המדרש (בסוף סעודה שלישית).

קל. לעשיית הבדלה מזג רבינו האור מלא הכוס עד שעבר על גדותיו ונשפך מעט מן היין על השלחן ומשך באצבעו מעט מן היין שישפך גם על רצפת הבית. עמד אצל השלחן מן הצד ופניו כלפי העם (ולא במקום מושבו) וקבל ואחז הכוס בידו הימנית והבשמים וההדס בידו השמאלית. קלא. הפסוקים ה' צבאות עמנו וגו' ה' צבאות אשרי וגו' ה' הושיעה וגו' כפל, ובאמרו כוס ישועות אשא הגביה הכוס ובשעת אמרו ברכת בורא פרי הגפן הסתכל אל תוך הכוס, והניח הכוס מידו קודם ברכת הבשמים ולא נגע כלל בהכוס, ואחר שהריח רבינו הבשמים העבירם לבנו, והמתין רבינו עד שכל היוצאים בהבדלה (אף הרבנית ושאר בני הבית) הריחו הבשמים, ולפעמים הוציא אז מכיסו קופסא קטנה עם אזור להריחה, ובשעה שהיו הקהל מריחין הבשמים היה רבינו מנגן לעצמו איגון. קלב. בעת שבירך ברכת בורא מאורי האש כפף ארבע אצבעותיו שבשתי ידיו על אצבע האגודל לצד

מהר"י מראדוויל, וז"ל, קשה למה לא צוה שיתן לו כל הודו, אף במשל כשמדליק נר אחד או שלשה יכול לראות היטב כל מה שרואה אבל כשמדליק אבוקה גדולה אינו רואה כלום מגודל האור, כך הוא הענין, דור המדבר היה דור דעה כזו שכביכול ב"ה דבר עמהם פנים אל פנים, היו יכולים לקבל האור של משה, אבל הדור של יהושע שהיה אחר משה לא היו יכולים לסבול האור של משה, לזה צוה הש"י למשה ואמר ונתת מהודך עליו ולא כל הודך עכ"ד. לפי"ז יש להבין דוקני הדור הראשון אמרו לבניהם בושו בעצמכם והיכלמו שאינכם ראויים לאור הגדול אור החמה שהיה בדור הראשון, וזהו שאמרו אמרו או לאותה בושא וכו'.

דזה הרמז בהבדל בין החמה ללבנה, החמה יוצאת במלואה כצאת השמש בגבורתו, אבל הלבנה אמנם תחילתה מצער אבל מיום ליום הולכת ומתמלאת עד שנגלית במילוייה וזה בחינת יהושע.

ונתת מהודך עליו. בגמ' [ב"ב עה]. ונתת מהודך עליו ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושא אוי לה לאותה כלימה. צ"ב למי בושא ולמי כלימה, ופירש"ם ידוע (שבזמן מועט נתמעט הכבוד כך כל שהרי יהושע היה נביא ומלך כמשה ולא יכול להגיע לכבודו). ונראה לומר עפ"י מ"ש בספר אור יצחק להרה"ק

ונתת מהודך עליו. פירש"י ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה, צ"ב למה באמת צוה ליתן לו רק מהודך ולא כל הודך, וי"ל עפ"י מ"ש בשפת אמת בפרשתן [תהי"ז] עמ"ש לא נתתה פנחס עד שהרג לזמרי, שהיה בשעת המשיחה ולא נמשח, והוא גופא קשיא למה לא נמשח הלא ראינו כי היה צדיק גדול, אמנם השי"ת ראה שיוכל להרויח הכהונה במעשיו הטובים לכן לא נמשח כי גדלה מעלת כהונתו שהשיגה עפ"י מעשיו מאילו היה בכלל מתנת כל זרע אהרן ע"כ. ולפי"ז י"ל הכא נמי היה רצונו ית' שישגי יהושע כל הודו של משה בכח מעשיו ולא במתנת חינו. וי"ל

תורתן של אבות

דברי תורה מרבותינו הקדושים זיע"א

ולהבין כוונת רש"י ז"ל בכפל הלשון שכתב. וי"ל עפי שכתב בספה"ק **עבודת ישראל** לפ' פרה וז"ד הק' הנצרך כאן, ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם, כאן כיון הקב"ה בדבריו בלישנא דמשתמע ליתרי אפי, הנגלה הוא הידוע, ועוד יש כוונה עמוקה להורות דרך תשובה, ועתה הניחה לי פי' שתעשו לי נייחא ונחת רוח שישובו מחטאם, וידוע דעיקר התשובה הוא החרטה והמרירות בלב, וצריך כ"כ להתמורמר עד שיעלה חרון אפו בלבו על עצמו ויכעוס וירגז על יצרו לאמר מה עשית לי וגמלת לנפשי רעה והכחדת אותה מקרב עמא, ואין לי מצח להרים ראש ע"י עצתך הרעה עד שיבכה ויתנחם וישוב באמת ויקבל על עצמו שלא יחטא עוד, וצריך כ"כ להרבות עד שיתגלה מצפוני לבו לפני ידוע תעלומות וצופה עתידות ב"ה והוא יעיד עליו שלא ישוב לזה החטא לעולם וכו', וזה שרמז לו הקב"ה הניחה לי ויעשו תשובה והוריד עדין ויתמרמרו עד ויחר אפי בהם דהיינו חרון אפי שיש לי עליהם יחר בלבבם על עצמם ויתחרטו על שעבר, ואכלם לשון תאוה כמ"ש כלתה נפשי אל ה', דהיינו לאחר התמרמרות כזה ונקיון כפים מחטאים באמת אח"כ בא התשובה וכלות הנפש אל ה' עכלה"ק.

ועפ"י יובן כאן, פניחם כו' השיב את חמתי כו' בקנאו את קנאתי וע"ז פירש"י בקצפו את הקצף שהי' לי לקצוף, פי' שעלה בלבו חרון אף והקצף שהי' לו להקב"ה לקצוף וזהו בתוכ"ם דייקא רצונו שבכל אחד ואחד מ ישראל הביא פניחם זה הקצף בלבם שכל אחד מ ישראל קצף זה הקצף שהי' לו להקב"ה לקצוף וחרה להם על שעבר, וע"ז השיב את חמתי וממילא ולא כליתי את בני ישראל כי אדרבה גם תאב להם והבן. (אור מלא)

בקנאו את קנאתי וגו' הנני נותן לו את בריתי שלום. ואמרו חז"ל במדרש בדין הוא שיטול שכרו, מהו בדין אדרבא קשה הלא ע"פ הדין שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וי"ל עפמ"ש בספה"ק הטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא הוא משום שהרי שנינו יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העוה"ז (אבות פ"ד י"ז) לכן אינו כדאי לאדם קבל שכר בעוה"ז מכיון שינוכה לו משכרו הטוב בעוה"ב, והנה בספר העיקרים חקר בפנין שכר ועונש אם יתחשב כפי ערך הפועל דהיינו האדם או למי שאליו תסוב הפעולה דהיינו הקב"ה שאם יחשב לפי האדם שהוא גבולי אז השכר והעונש ג"כ גבולי, אבל אם יחשב לפי ערך הקב"ה שהוא בלתי גבול א"כ צריך שיהיה השכר והעונש ג"כ בלתי גבולי, וקשה שכן מצינו לגבי עונש משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש שהוא גבולי ואילו השכר המובטח הוא בלתי גבולי, ומתרחץ שבאמת יחשב לפי ערך הנפגע רק הדבר תלוי אם אדם עושה המצוה לשם שמים בלא פניה עצמית נמצא הקב"ה הוא הנפגע ואז שכרו בלתי גבולי, ואפילו יקבל שכר גם בעוה"ז לא ינוכה לו מאומה בעוה"ב שכן השכר הוא בלא גבול, ומשאו"כ אם עשה מצוה שלא לשמה אלא לכבוד עצמו א"כ לא עבד את ד' אלא את עצמו וכשם שהוא בעל גבול הרי השכר ג"כ בעל גבול כערכו, ומשיקבל שכרו בעוה"ז ינוכה לו משכרו בעוה"ב שכן שכרו הוא בגבול ע"כ שכר מצוה כזאת בהאי עלמא ליכא.

וזה שאמרו לכן הנני נותן לו את בריתי שלום בדין הוא שיטול שכרו, וקשה הלא שכר מצוה בהאי ליכא ע"ז אמר בקנאו את קנאתי וגו' כלומר מכיון שפניחם בקנאו את קנאתי היתה כל כוונתו לשם שמים לכן בדין הוא שיטול שכרו גם בהאי עלמא. (אשכנזי אברהם)

וידבר וכו' לאמר. לדורות, להתוודע ולהגלות פניחם אשר היה בן אלעזר נתהווה בן לאהרן, כי נתעברה בו נשמת נדב ואביהוא [זוה"ק ח"ג ר"ז ע"א], והוא הודעה לדורות בעשות האדם איזה מצוה כתיקונה בא לו בעיבור נשמת איזה צדיק לסייע לו לתורה ולעבודה כידוע המעשה שהיה בימי האריז"ל אשר האריז"ל קם בפני הרב מו"ה שמואל די אוזידא ואמר למהרר"ו שהוא קם בפני נשמת רבי פנחס בן יאיר שנתעברה בו על שקיים מצות גמילות חסד שזה היה מדת רפ"י (צד), עפ"י הדברים האלה יתכן שפיר מה שפירש"י והוא עפ"י דבריהם ז"ל לפי שהיו השבטים מבזין אותו הראיתם בן פוטי זה וכו' לפיכך בא הכתוב ייחסו אחר אהרן עכ"ל, דלכאורה יקשה מה הרוחנו בזה, ובמה יסכר פי המבזים הלא הכל ידעו שהוא נין אהרן ואעפ"כ היו מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה וכו' להורות שאלעזר נשא אשה מבנות פוטיאל זה יתרו ותלד את פניחם, וזה אינו מעלה ארוכה מה שהוא נין לאהרן, אבל לפי הנ"ל דכוונת הכתוב היא כך, פניחם שהיה בן אלעזר הנה נעשה בן אהרן שנתעברו בו נשמות בני אהרן נדב ואביהוא א"כ הוא פניחם בן אלישבע ולא בן בת פוטיאל, וז"ש לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן הוא בן לאלישבע שהיתה בת מלכים אחות נחשון (וע"י אגרא דכלה כע"ז). (ליקוטי מהרצ"א)

פנחס בן אלעזר כו' והיתה לו ולזרעו כו'. נ"ל לפרש ההמשך של ברית שלום לכהונה, דאמרו חז"ל [אבות פ"א יב] הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום כו', פי' שבדאי אין שום אדם בעולם שאינו רוצה בשלום עצמו רק כשרואה אחרים שמתוקטטים זה עם זה נהנה, וע"כ הזהיר התנא שיהיה אוהב את השלום מצד עצמותו וממילא יהיה רודף שלום בין איש לחבירו, שאעפ"י שאין מגיע לו שום היזק כשהיה מחלוקת ביניהם מ"מ הוא אוהב את הבריות להיות ביניהם ג"כ שלום, והנה צריך להבין מהו ענין הפטרת שמעו דברי לפרשת פנחס שחז"ל תקנו הפטרות משום שעת גזירה כידוע, והנ"ל דהנה אמרו חז"ל [שבת קט"ז:] לא גלו ישראל אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה, עוד אמרו [יומא טז:] בית שני על מה נחרב על שנת חנם כו', ובאמת שניהם עולין בקנה אחד כי מחמת השנאה לא הוכיחו זה את זה, וגם דבר זה הוא מסור ללב ואינו יודע להכחישו, ע"כ ראוי להזכיר בימים הללו אותה אזהרה להוכיח כל אחד את חבירו הרמוז בפ' דברי ירמיהו שהזכירו על התוכחה.

וכל זה הראה פנחס בפעלו שלא חלק כבוד לרב וקינא לכבוד השם ולכפר על בני ישראל ולא בשביל עצמו ואחז במדתו של אהרן לכן היה ראוי לשמש בכהונה כאהרן ולהורות את בני ישראל מצות ה' כמ"ש יורו משפטין ליעקב, וזה"ש פנחס בן אלעזר כו' תדע שהוא ג"כ בן אהרן ואחז במדתו ועשה בשביל כבוד השם ואהבת ישראל, וזהו תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל לכן אמר ומפרסם שאני נותן לו בריתי שלום ואהבה ואחוה ורעות וע"כ יהיה לו ברית כהונה וכו"ל. (מראה יחזקאל)

פנחס בן אלעזר וגו' השיב את תמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. ופי' רש"י ז"ל בקנאו את קנאתי בניקמו את נקמתי בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף, ויש לדקדק

בינה לעיתים

דרוש לימי בין המצרים

[מספח"ק בני יששכר מאמרי תמוז אב מאמר א אות ה, 1]

ונזילים מן לבנון [שה"ש ד טו], על כן אמר לשון יזל מגזירת ונוזלים, הבן. וכיון שבא לידינו פסוק ארוממך י"י וכו' אפשרו בקצרה, (ודברנו באריכות במאמרי אלול [מאמר א' אות ח]), והוא, דאלו הב' חדשים מגיע אליהם אותיות ד"ל כמ"ש לעיל, ולחדש אלול מגיע אות ת', ממילא כאשר יצורף אליהם אלול (שהם מדגל אחד ר"אובן ש'מעון ג'ד בבית אלקים נהלך ברג"ש [תהלים נה טו]) מתהווה דל"ת פתוחה לשבים, (הארכנו במאמרי אלול כדללים וכרשי"ם דפקנו דלתי"ך ע"י"ש), והנה מבואר בזהר [ח"ב ע"ח ע"ב] אשר ניסן אייר סיון נפל בגורל לחלק יעקב, ותמוז אב אלול לחלק עשו, והנה זה היה לשמחה לעשו שנפל גם אלול לחלקו ולא יהיה יכולת לישראל לעשות תשובה קודם ראש השנה יום הדין, ועשה יעקב כמה מלחמות בתחבולות החכמה ולקח אלול מידו והכיני לישראל לתשובה (עיי' כל זה במגלה עמוקות), וע"ז מתמתקים הדינים של תמוז ואב ויצורף הת' לאותיות ד"ל ומתהווה דל"ת פתוחה לשבים, וזהו ארוממך י"י כי דליתנ"י" (שעשית לי הציוף דל"ת על ידי חדש אלול) ולא שמחת אויבי לי (היינו עשו שהיה שמוח על שנפל אלול לחלקו כ"ל ובעתה הוא חלק יעקב להרים קרניו בתשובה שלימה).

נ"ל שיש לכוין באלו הב' חדשים באומרו עוזר דלים, אשר הש"י יעזור במהרה לשני החדשים הללו הנקראים דלים, הא כיצד, הוא ג"כ עפ"י מ"ש האריז"ל (ורדוש ידרושוהו במגלה עמוקות) אשר השם אדנ"י במילואו כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד הנה הוא י"ב אותיות, בכל חדש מאיר אות אחד, והנה כסדר החדשים, ניסן אות א', אייר אות ל', סיון אות פ', הנה מגיע לתמוז אות ד' ולאב אות ל' הרי ד"ל, כי אלו הב' חדשים המה דלים בעוה"ר עד אשר הש"י יגביהם במהרה ומדלה יבצעם, והנה יש לכוין בעוזר דלים אשר הש"י יעזור להדלים הללו, דהנה תיבת דל יש לו ב' פירושים, א' לשון דלדול ודלות, ב' לשון גבהות מגזירת ארוממך י"י כי דליתנ"י [תהלים ל ב] היינו הגבהתני, והן היום אותיות ד"ל שבחדשים הללו המה כפירוש הראשון לשון דלות, והש"י העוזר דלים יעזור להם במהרה ויהיה כפירוש השני לשון גבהות והתנשאות, ובלעם אמר יזל מים מדליו [במדבר כד ז], ושעד היום בעוה"ר עיני עיני יורדה מים, מים מלוחים מן הגבורות, ואח"כ במהרה בימינו יזל מים המה מימי החסד העליון